Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Па канфіскаце наклад другі.

Цана 15 гр.

НАША ВОЛЯ

БЕЛАРУСКІ НЕЗАЛЕЖНЫ ДВУТЫДНЕВЫ ЧАСАПІС

Падпісная плата:
у год . . . 3.— зл.
за паўгоду . . 1.50 „
квартальна . . 1.— „

Рэдакцыя і Адмін.
Вільня,
Домініканская 17-12.

Рэдакцыя прыймае:
ад гадзіны 12—16
Рэдактар: ад 14—16

№ 11 (12) Вільня, 4 жніўня 1936 г. Год I.

Адозва

у справе агульнага кангрэсу міру

Мір, гэты найбольшы дабрадзей людзкасьці знаходзіцца ў вялікай небясьпецы. Ліга Нацыяў, гетае снарадзьдзе міжнароднай палітыкі, паўстаўшае пасьля крывавай вайны, каб шляхам згоды і спакою вырашаць усе канфлікты, перажывае цяпер глыбокі крызыс.

Урады некаторых дзяржаваў адкрыта імкнуцца да зрыву пакту Лігі і міжнародных трактатаў.

Вайну, гэтую найвялікшую ганьбу людзкасьці, некаторыя выхваляюць як быццам найцаньнейшае дасягненьне чалавецтва.

У абліччы такой сытуацыі заклікаем усе народы сьвету, усе арганізацыі, у праграмах каторых знаходзіцца абарона міру, каб аб'ядналіся і ўзгоднілі свае высілкі.

У якіх варунках можна ўратаваць справу міру? Можна ўратаваць яе толькі застасаваўшы наступныя чатыры прынцыпы:

1. Ненарушальнасьць забавязаньняў, якія вынікаюць з трактатаў;

2. Аграніччэньне і зьменшаньне зброеньняў шляхам міжнароднага паразуменьня і памяншэньне зыскаў, якія дае прадукцыя зброі;

3. Узмацненьне лігі Нацыяў дзеля недапушчэньня войнаў, ствараючы найкарысьнейшую арганізацыю агульнай бясьпечнасьці і ўзаемнай абароны;

4. Стварэньне ў межах Лігі Нацыяў адпаведнага апарату, як быў-бы здольны лагодзіць міжнародныя непаразуменьні, якія могуць выклікаць вайну.

Ніякі з гэтых прынцыпаў не накіраваны супроць аніводнага народу.

Наш рух імкнецца да зьдзейсьненьня поўнай роўнасьці усіх народаў і іх прадстаўнікоў.

Непадзельны мір, абыймаючы ўсе краіны нашае зямлі, зьяўляецца неадзоўным варункам карыснага і творчага супрацоўніцтва народаў.

У днях 4, 5 і 6 верасьня 1936 году адбудзецца сусьветны кангрэс міру.

Мужчыны і жанчыны, а перадусім Вы, моладзь, — узгадаваўцы работнікі, урадаўцы, працаўнікі, сяляне і інтэлігенцыя — пашліце сваіх дэлегатаў на Кангрэс. Няхай тысячы вашых прадстаўнікоў голасна выкажуць пачуцьці, напаўняючыя нас, няхай моцным ТАК дадуць зразумець ваенным падпальшчыкам, што ўвесь сьвет, як адзін чалавек, паўстане, калі адважацца яны падлажыць агонь пад нашыя хаты.

Бярэце ўдзел у Кангрэсе. Пашырайце ідэю Лігі Нацыяў і мірнага супрацоўніцтва. Закладайце гурткі супрацоўніцтва. Выбірайце дэлегатаў.

Пяцьсот тысячаў ахвотнікаў дапамаглі перамозе ангельскага плебісцыту ў справе міру, г. зв. „Peace Ballot". Прылажыце руку да перамогі сусьветнага плебісцыту ў справе міру. Не спыняйце арганізацыйнай працы.

Лёрд Робэрт Сэсіль (ініцыятар „Peace Ballot"; Пьер Кот (пасол; б. франц. міністр земляробства); Лявон Жуго (сэкрэтар проф. саюзаў Францыі); Адварды Эріо (б. францускі прэм'ер, дэпутат, мэр г. Ліёну): С. Грумбах (соцыялістычны дэпутат); Швэрнік (гэнэральны сэкрэтар проф. саюзаў СССР); Е. Борэль (сябра інстытуту); Шыхрана (старшыня ЦІАМАК-у, Чэхаславацыя); Рауль Обо (гэнэр. сэкр. францускай партыі Радыкал-Социялістаў); Лёран (старшыня к-ту міру); Пэтрэску (в.-старш. румынскай соцыяліст. партыі); С. Гюйсманс (бурмістр Антверпэну); П. Тшофэн (галяндыйскі сэнатар); Пілін-Ноэль Бакэр (Партыя працы Англія); Рэнэ Казін (Ф. І. Д. А. С.); Франсі Журдэн (сусьветны антываенны і антыфашыстаўскі камітэт); Пастор Езаквэль (міжнародная дружба цэркваў); Адварды Дэлядье (старшыня франц. радыкальна-сацыяліст. партыі): Поль Фор (гэн. сэкр. франц. сацыяліст. партыі); Марцэль Кашэн (палітычнае бюро франц. комуністычнай партыі.

Аб выбары дэлегатаў трэба паведаміць Ressemblement Universel pour le Paiv, Paris, 6 rue de la Paix.

(Пераклад з „Работніка").

Сьцьверджаньні і вывады

(на палях камунікату № 5 ЦКБНА)

Грамадзкае жыцьцё ў Польшчы наагул, а асабліва ў нашым беларускім асяродзьдзі разьвіваецца за апошні час вельмі шпаркім тэмпам. Тое, што ўчора было толькі ў зачатку, у працэсе паўставаньня —сёньня вырастае да ўзроўня палючай, актуальнай праблемы.

Адсюль, перад грамадзкімі сіламі, якія хочуць пайсьці ў ногу з падзеямі, ня хочучы быць заскочаны фактамі, — вынікае неабходнасьць сачыць за тымі зьменамі, якія штодзенна адбываюцца.

Але сьцьверджаньне ўсіх зьменаў—гэта яшчэ ня ўсё, гэта яшчэ не абясьпечвае перад тым, каб не застацца за межамі кіпучага грамадзкага жыцьця. Толькі правільныя, адпавядаючыя імкненьням мас вывады са сьцьверджаньняў сьведчаць аб жыцьцёвасьці руху, аб яго шчырым жаданьні сьведама дзейнічаць на карысьць сваёй грамадзкасьці.

Апошні камунікат № 5 ЦКБНА (гл. „Бел. Крыніца“ № 31) з гэтага гледзішча зьяўляецца вельмі цікавым дакумэнтам. Ужо ад нейкага часу мы бачым тыя працэсы і зьмены праграмовага і тактычнага парадку, якія адбываюцца ў БНА. Мы можам быць згодны, ці ня згодны, але начуцьцё аб'ектыўнасьці кажа нам сьцьвердзіць, хоць вельмі паволі і нераўнамерна — аднак БНА пачынае бліжэй падыходзіць да пытаньняў, якія сапраўды непакояць нашыя народныя масы.

Яскравым прыкладам гэтага стану зьяўляецца такое сьцьверджаньне вышэй успомненага камунікату, што „змаганьні варожых сіл“ і напружаннасьць у міжнароднай палітыцы.. датычыць пасярэдна і безпасярэдна такжа і палажэньня Беларускага Народу, які хочучы (?!) ці ня хочучы можа стацца прадметам торгу і захопніцтва імпэрыялістычных кругоў“ (курсыў наш).

Гэтым сьцьверджаньнем кіраўніцтва БНА падыйшло да самага важнага — на наш погляд — да самага балючага пытаньня сучаснасьці нашага народу. Кожны, хто адкрытымі вачамі сочыць за працэсамі ў міжнародным жыцьці, бачыць: Тыя сілы, якія дасюль не ўважалі нас за самастойна існуючы народ, якія пры помачы розных расавых тэорыяў, вызначылі нам мейсца прыслужнікаў „вышэйшай“ расы — яны вельмі зацікавіліся намі, Беларусамі, І мы ў поўнасьці згодны з камунікатам БНА, што тут справа ідзе аб торгу нашай народнай доляй, аб захопніцкіх інтэрэсах імпэрыялістаў.

Але сьцьвердзіць гэта мала. Гэтакае сьцьверджаньне наказвае кожнаму палітыку, які хоча дзейнічаць згодна з імкненьнямі народу, зрабіць адпаведныя палітычныя і тактычныя вывады.

Такімі вывадамі, паводле нашай думкі, было-б: памагчы прабуджэньню пільнасьці народных мас, каб яны не дапусьцілі да торгу іх інтэрэсамі, каб хто-небудзь асьмеліўся бяз іх даверанасьці, гаварыць ад іх імя.

Ці зрабіў ЦКБНА гэтакія ці падобныя вывады? На жаль — не зрабіў, і што яшчэ горш — уважае за бязмэтныя ўсякія вывады ў гэтай справе

Бо якія могуць быць тактычныя вывады, калі ЦКБНА гаворыць, што наш народ, „хочучы ці ня хочучы можа стацца прадметам торгу?“ Гэтакім сьцьверджаньнем разброіваецца народ, бо яго воля быццам нічога зрабіць ня ў сілах. Гэта ў груньце ня верна! Трэба прыйсьці да народу, будзіць веру ў яго сілы, што калі ён не захоча, ён ня будзе безвольным прадметам торгу. Усякія торгі будуць тады „рахункам без гаспадара“.

Другім вельмі важным, своечасовым сьцьверджаньнем ЦКБНА зьяўляецца тое, што ён дэкляруе сябе, як стоячага „па той старане лініі фронту, дзелячага чалавецтва на дзьве часткі, — дзе няма зьдзеку, дзе няма выкарыстоўваньня ані фізычнага, ані духовага, дзе ёсьць прынцып справядлівасьці, свабоды“.

Гэтае сьцьверджаньне само-сабою мае бязумоўна вельмі вялікае значэньне. Тут перадусім ясна сказана, што БНА стае на старане супраціўнікаў фашыстоўска-ваеннай рэакцыі. Гэта, што датычыць сьцьверджаньня. Але тут адразу напрошваецца пытаньне: якія канкрэтныя, палітычна тактычныя вывады ЦКБНА робіць з гэтага важнага сьцьверджаньня? У гэтым-жа камунікаце адразу пасьля гэтага сьцьверджаньня чытаем: „Што датыча аднак канкрэтных формаў „народнага антыфашыстоўскага фронту“ палітыка БНА павінна трымацца свайго дасюлешняга становішча і далей, адносячыся да яго ўстрымана і крытычна, але аб'ектыўна...“

„Устрымана і крытычна“ — гэта ўсё практычнае, што вынікае з прынцыпіяльна-дэмократычных адносінаў БНА да народнага фронту! Чаму гэта так? Чым тлумачыць гэтакія адносіны да народнага фронту? Гэта таму, што паводле камунікату — народны фронт не выявіў канкрэтна сваю палітычную плятформу і не выказаў свайго становішча адносна недзяржаўных народаў і ў іх ліку і Беларускага Народу.

Выходзіць так, што народны фронт гэта папросту пусты звук і больш нічога. Бо не мае ён палітычнай плятформы, не заняў становішча па нацыянальнай справе. Аднак так ня ёсьць. Народнафронтавая праграма поўнасьцю адпавядае і грамадзка-палітычным і нацыянальна-культурным інтэрэсам Беларускага Народу. Але на хвіліну дапусьцім, што гэтак ня ёсьць, тады задачай БНА было-б чынна дамагацца гэтага, садзейнічаць пры апрацаваньні гэтакай праграмы. Аб гэтым аднак у камунікаце не гаворыцца. Ізноў маем справу з правільным агульным сьцьверджаньнем без адпаведных канкрэтных вывадаў,

Палітычна-грамадзкае жыцьцё мае сваю лёгіку: хто сказаў „А“ павінен сказаць „Б“. Гэтакая лёгіка забавязвае такжа правадыроў БНА: правільныя сьцьверджаньні дамагаюцца правільных вывадаў.

Р. С—іч.

СЬВІТАЗЬ

Часам вецер расхінае хвалі жыта,
Выплываюць стрэхі шэрымі чаўнамі
І за жытнімі палямі, за гарамі
Сіняй казкай ў пералівах дрэміць Сьвітазь.
Дзень пайшоў лясным гушчарам сьцежкай бітай.
Хтось пяяў ў далі працяжна і узорна
Ў шуме ночы неспакойным ў шуме зорным
Мо спаткаю, прывітаю цябе, Сьвітазь.

Раскажу табе ў загары
Аб чым кагаркі раз пелі,
Пра рыбацкія арцелі,
Раскажу табе пра Нарач
І аб тым, як мы ўставалі
Ў дзень пануры і ў дзень шэры
І як біліся у бераг
Узбунтованыя хвалі.
Ты прыслухаешся срэбрна
Не задрэміш посля вестак
Закалышча лесам ветак
Твой алешнік сіня — зрэбны.

Вецер гладзіць хмараў цені, мора жыта.
Зноў гасьцінцам ў даль шырокую плятуся.
Выплываюць вёскі, сёлы, Беларусі
Сіняй казкай ў пералівах дрэміць Сьвітазь.
Мо прыйду к табе я зноў дарогай бітай.
Калі зорная на хвалях ночка ляжыць
І аб чым яшчэ прачнуўшыся раскажыць
Твой чарот пужліва – шумны, Сьвітазь?

Світазь 1936 г. *Максім Танк.*

* * *

(з поэмы „Нарач“ частка III, 4)

Ёсьць на прадвесьні чароўныя раньніцы,
Ясныя раньніцы, дні;
Ў сонцы срэбрыста сьнягі загараюцца
Топяцца ў белым агні.

Часам з прыдаўляных сумам яхопляных
Вырвецца песьня з грудзей, —
Ёсьць у жыцьці нашым зрэбным і стоптаным
Шмат яшчэ ясных надзей!

Хутка падымуцца хвалі крынічныя,
Наша — працоўных вясна
Ўдарыць у межы . . . .
Устанім тады, Старана!

23–VII–36 г. *Максім Танк.*

* * *

Жыву, працую ў нявыгодзе.
Ўжо досыць сяньня не змаўчу!
Хачу быць вольным на свабодзе
і жыць свабодна я хачу!

Хачу каб згінула нароўнасьць
і гора цяжкае і зьдзек,
Каб не ўпрагаў ў ярмо няволі
больш чалавека чалавек.

Антось Чаромхін.

СЬВІТАНЬНЕ

Чырвоным полымям заліты небасклон,
і стужкамі пурпуру зьзяюць хмары.
З-пад люстраў рэк, вазёр, з-над фабрыкаў вакон
б'е пара, дым, агні, нібы пажары.

Налёгшы чорнай плямаю абман,
змываецца з павек ірдзістаю расою;
а бледна-сіні сну туман
разьвеяны жыцьця зарою.

Мацней б'е пульс крыві, разгортваюцца плечы,
І рукі спочаныя ўзносяцца ўсё вышэй, вышэй,
каб кроўю выпісаць на небе знак: сьвітаньне.

1936 *Ул. Гуль.*

* * *

Ня з пышнай славаю іду к табе
працоўна Беларусь!
Іду я з песьнямі, што выкуў мазалямі —
падгніўшае жыцьцё пажарам сэрца плавіць
іду к табе процаўна Беларусь!
Цярпець...

О, гэта сказ рабоў, рабоў пакорных,
Мыж полымя зары жывога пакаленьня!
Чым ноч цямней — ярчэй распалім горны!
Аслепім сонцам лёхі сутарэньняў.

— Мы — госьці на зямлі... Як гэта ўсё наіўна...
Ня госьці мы — жыцьця гаспадары!
Жывы акорд магутнай песьні пераліў'най
За лепшы дабрабыт под сонцам — змагары!

Ня з пышнай славаю іду к табе я
Беларусь сярмяжна.
Давалі душы нам жабрацкі дзень іржавіў
Мы жылістай рукой згняцём свой лёс прадажны
Будуем новы гмах бяз сьлёз і жалю...

І павядуць вякі нас
Уперад шляхам зорным.
Пакінуўшы далёка ўспамінаў горкіх сьлед.
Трахнуўшы залатою грываю задорна
Ярчэй памчыцца сонца між плянэт!

М. Васілёк.

МАКСІМ ГОРКІ

Песьня аб Сокале

Мора дрэміць.

Агромнае, ляніва уздыхаючае тут каля берагу, яно ўжо заснула і не шалахнецца ў далі, аблітай сінім зіяньнем месяца. Аксамітнае — мяккое і чорнае яно зьлілося там з сінім паўдзённым небом і моцна сьпіць адбіваючы ў сабе празрыстую ткань пярыстых хмараў непарушных і закрывачых сабой залатых зорных узораў. Здаецца, што неба ніжэй нахіляецца над морам, хочучы зразумець тое, аб чым шэпчуць неугамонныя хвалі, сонна напаўзаючы на бераг.

Горы, парослыя дрэвамі, фантастычна павыгінаныя норд-остам, вострымі ўзмахамі паднялі свае вяршыны ў сінюю пустыню над імі, і сухія, срогія контуры іх акругліліся, адзетыя цёплай і ласкавай імглой паўдзёнай ночы.

Горы важна — задумчывы. З іх на прыгожыя грэбні хваляў палі чорныя цені і убіраюць іх, быццам хочучы ўстрымаць гэты адзіны рух і заглушыць неўгамонны плёск воды і ўзохі пены, — ўсе галасы, якія нарушаюць таямнічую цішыню, разлітую кругом з сінім зіяньнем месяца, яшчэ схаванага за горнымі вяршынамі.

— А–ала–ах–а–акбар! — ціха ўздыхае Надыр-Рагім-Оглы, стары крымскі чабан заўсёды мінорна настрояны, высокі, сівы, спаляны паўдзённым сонцам, сухі 'і мудры старык.

Мы з ім ляжым на пяску, каля вялікага камня, што адарваўся ад роднай гары, адзетага ценьню парослага мохам і таксама сумнага і панурага. На той яго бок, які адверняны да мора, хвалі накідалі ціны і вадаростаў, абвешаны імі камень здаецца прывязаным да вузкой пяшчанай палоскі якая аддзяляе мора од гор. Полымя нашага агню асьвячае яго з таго боку, якім ён адверняны да горы, яно хвалеюцца і па старому камню парезанаму густа сеткай глыбокіх трашчын бегаюць цені. Ён здаецца думаючым і ўсё адчуваючым.

Мы з Рагімам варым уху з тольկі-што налоўленых бычкоў і абое знаходзімся у тым вынятковым пастроі, калі ўсё здаецца празрыстым, адухоўленым, дазваляючым заглыбіцца ў сябе, калі на сэрцы, так чыста, лёгка і няма другіх жаданьняў як жаданьня думаць.

А мора ласьціцца к берагу, а хвалі гучаць так мэлянхалічна— ласкава быццам просяць пагрэцца кала агню. Час ад часу ў агульнай гармоніі плёску чуецца больш павышаная, неспакойна - вясёлая нота-гэта адна з хваляў сьмялейшая падпаўзла бліжэй да нас. Рагім ужо параўнаў хвалі з кабетамі і западазрыў іх у тым, што яны хочаць абняць і расцалаваць нас.

Ён ляжыць грудзьмі на пяску, галавой к мору і задумана глядзіць у мутную даль апёршыся локцямі і палажыўшы галаву на далонях. Кудлатая бараньняя шапка зьехала яму на патыліцу і з мора веіць сьвежасьцю у яго высокі лоб, увесь у дробных маршчынах. Ён філязофствуе не гледзячы на тое ці я яго слухаю і не зварочваючы на мяне нінайменшай увагі быццам ён гавора з морам:

— „Верны Богу чалавек ідзе ў рай. А каторы ня служыць Богу і прароку? Можа ён вось у гэтай пене... І тыя срэбрныя плямы на вадзе моён — жа... хто ведае“?

Цёмнае магуча размахнуўшыся мора сьвятлее, мяйсцамі на ім зьяўляецца нядбала кіняныя яркасьветлыя адлюстраваньні месяца.

Ён ужо выплыў з-за кудлатых вяршын гораў і цяпер задумчыва ліе сваё сьвятло на мора якое ціха ўздыхае, яму на спатканьне.

— Рагім... Раскажы, казку... — прашу я старыка.

— Пашто?—пытае Рагім не адварачяваючыся да мяне.

— Так! Я люблю твае казкі.

— Я табе ўжо усё расказаў... Больш ня ведаю... Гэта ён хоча каб я папрасіў яго. Я прашу.

— Хочыш, я раскажу табе песьню згаджаецца Рагім.

Я хачу слухаць старую песню і ён сумным расьпевам, стараючыся захаваць своеаблівую стэповую мэлёдыю песні і страшна перакручаючы расейскія словы расказвае.

I.

„Высока ў горы ўпоўз Вуж і лёг там ў сырым міжгор'і скруціўся гледзючы у мора.

„Высока ў небе зіяла сонца і сьпекай горы палілі неба і хвалі біліся аб камень.

„А па міжгор'ю ў імгле і ў прысках, праз скалы, камні паток імчаўся па сустрэч мору.

„Весь ў белай пене, сівы і дужы ён рэзаў горы з сярдзітым шумам каціўся ў мора.

„Дзе Вуж скруціўся, на скалы раптам, з грудзьмі разбытымі ўпаў Сокаль з крывёй на пер'ях“.

„З кароткім крыкам ён ўпаў на скалы, грудзьмі ён біўся ўбясьсільным гневе аб цьвёрды камень.

— „І Вуж спужаўся одпоўзды хутка вярнуўся, — ўбачыў што жыцьця птушкі дзьве - тры мінуты...

„Падпоўз бліжэй ён к разьбітай птушцы і прасіпеў ён ей проста ў вочы:

— „Што паміраеш?

— „Так, паміраю! — сказаў глыбока ўздыхнуўшы Сокал“—Пажыў я слаўна!.. Я ведаў шчасьце!... Адважна, біўся!. Я бачыў неба... Ты не ўбачыш яго так блізка!... Эх, ты, бядняга!

На новы шлях

Ня гледзючы на цяжкія матэрыяльныя і вонкавыя абставіны беларускай мастацка-літэратурнай прэсы, — мы можам сьцьвердзіць, што апошнімі часамі на літэратурным фронце мы маем досыць значны зрух наперад. Павялічваюцца рады пісьменьнікаў, паэтаў, публіцыстаў, згуртаваных каля „Калосься“, Нашай Волі“, „Шляху Моладзі“, якія прыносяць з сабой ня толькі багаты сыры жыцьцёвы матэр'ял, але і досыць высокамастацка апрацованыя творы.

Аднэй з найбольшых заган, — адсутнасьць такой літэратурнай прасы, якая-б магла скуць гэтыя маладыя кадры ў адно цэлае, узгадаваць іх, даючы здаровую ацэну іх творчасьці, памагаючы ня толькі ў тэхнічнай працы, але і стаць на тую адзіную дарогу, па якой ідзе народ сяньня да лепшага заўтра.

Зразумела, што гэта заданьне: кансалідацыі ўсіх беларускіх літэратурных сілаў ня толькі ляжыць на часапісах, — гэта заданьне перадусім нашых пісьменьнікаў, паэтаў, літэратараў, публіцыстаў. Мы яго мусім выпаўніць, закладаючы саюз беларускіх пісьменьнікаў, які паслужыць запярукай як і далейшага росту нашых літэратурных кадраў, так і ўсебаковага росту літэратуры і замацаваньня сяньня ўжо здабытых пазыцыяў.

Максім Танк.

P, S. Пажадана, каб кожны з беларускіх пісьменьнікаў у прэсе выказаў свой пагляд у гэтай справе.

Як мы жывем

(з пісьма вясковага бедняка).

Сенажаці ўжо ажылі, распачалос жніва, а хутка і бульбу трэба будзе капаць. У беларускай вёсцы праца на полі, а асабліва зьбіраньня з поля кожны чакае па свайму. Паны чакаюць гэтага з радасьцяй у душы, наперад прадбачучы новыя даходы ад сабраннага ўраджаю. Большая частка нашага сялянства вялікіх надзеяў на ўраджай са сваіх вузкіх і бедных шнурох ня мае. Бо-ж нават малы разумее, што там дзе, мала зямлі, там яна найгорш і родзіць. Ральля патрабуе добрае абробкі, добрага ўгнаеньня А адкуль усё гэта ўзяць? Як-жа можна ўтрымаць больш жывёлы, калі нават людзям няма чаго есьці. З пустога не нальеш! Аб тым, што становішча сялянства цяжкое і няма ніякай надзеі на яго палепшаньне, аб гэтым ня можа не ўспамянуць нават самая консэрватыўная прэса, аб гэтым пішуць усе, аб гэтым гавораць і ўрадавыя дзейнікі. Бязьзямельле, таннасьць земляробскіх прадуктаў, не даюць селяніну магчымасьці заспакоіць найпільнейшыя патрэбы гаспадаркі і сям'і. Як заплаціць падаткі, даўгі, працэнты, усялякія штрафы, за што направіць прылады, за што купіць солі (аб цукры гаварыць не выпадае), газы, сярнікаў, махоркі, — вось штодзенныя пытаньні, якія ня выходзяць з сялянскае хаты.

Пераважная частка сялян чакае дзеля гэтага сазону палявых работ, каб зарабіць пару грашоў на гэтыя самыя неабходныя рэчы. Асабліва чакае гэтае работы сялянская моладзь, якая апрача ўсяго мае свае асабістыя патрэбы, якіх ніяк ня можа заспакоіць з бацькаўскае гаспадаркі.

Але за апошнія гады наагул цяжкае становішча сялянства яшчэ больш пагоршылася. Абшарнікі і багачы, якія зьяўляюцца працадаўцамі ў сэзановой рабоце, выкарыстоўваюць цяжкія матэр'яльныя абставіны сялян. Вызыск гаротнага сялянства прыбірае пры гэтым розныя формы. Апошнімі часамі ўсё больш практыкуецца так званы адробак. Шмат сялян бярэ вясной у багачоў прадукты, збожжа, насеньне, загон зямлі пад лён або бульбу і г. д. За гэта трэба адрабіць у тры, чатыры разы больш чым варта пазыка. А адрабляць прыходзіцца ў самы гарачы час, як сенакос або жніво — тады, калі толькі і можна было-б нешта зарабіць на старане.

Заработная плата сэзановага работніка вёскі з кожным годам зьмяншаецца, а варункі працы ўсё пагаршаюцца. Працадаўцы выкарыстоўваюць нясьвядомасьць, адсталасьць і неарганізаванасьць сялянства. Хто ня ведае такога спосабу, што за грошы, або чарку гарэлкі гаспадар падкупляе касца, або жняю каб тыя заўсёды былі наперадзі і такім чынам усе павінны былі-б з імі раўняцца. Тая работніца, якая адстае, на другі дзень не прымаецца на работу. Пры шаленай сьпешцы часта здараюцца розныя калецтыв, надрываньні і хваробы на ўсё жыцьцё.

Але нават цяжка запрацаваная мізэрная плата не заўсёды выплачываецца своечасна, а часта і зусім гіне.

Палепшаньне ўмоваў працы на чужых палёх знаходзіцца ў руках самых работнікаў. Каб ня быць вызысканымі і мець карысьць з свае працы, сэзановыя работнікі вёскі павінны спаткаць работы на палёх арганізавана. Толькі ў арганізацыі сіла і толькі тады працадаўца будзе лічыцца з працоўнымі. Самі багачы з сваімі сем'ямі ня ўправяцца з работай на палёх, і за працу наёмных сэзановых работнікаў змушаны будуць заплаціць столькі, сколькі належыцца за працу сэзаноўца. Трэба супольна дагаварывацца з працадаўцам аб варунках працы і аб плаце. Асноўным дамаганьнем павінна быць павялічэньне заработнае платы, супроць адробаў улетку, супроць шалёнай сьпешкі ў працы, унармаваньне рабочага дня, 2-х гадзінны спачын на абед, за людскія адносіны да работнікаў і шэраг іншых справаў гледзячы на мяйсцовыя варункі.

У салідарнасьці ўсіх работнікаў і ў сіле іх арганізованасьці ляжыць паправа іх працоўнага жыцьця.

I. К.

Паштовая скрынка.

Дзік. За карэспандэнцыю дзякуем, хаця парушаная тэма і была разгледжана ў аднэй з нашых перадавіц, але некаторыя факты выкарыстаем. Верш лепш апрацоўвайце, як з боку ідэолёгічнага так і з боку формы. Апошнія шмат лепшыя, як папярэднія. Радзім яшчэ больш працаваць у гэтым напрамку.

Сьцяпан Станкевіч. Тое, што пішыце ў сваім пісьме, ужо было няраз сказана і ў больш цэнзуральнай форме. Чакаем на карэспандэнцыю.

Раман Вокаў. Карэспандэнцыю п. з. „Фронтам да ўсі“ выкарыстаем.

Р. Вокаў. Карэспандэнцыі з вядомых прычын зьмясьціць ня можам.

Ул. Гуль. За прывітаньні і шчырае пажаданьне дзякуем. Вершы друкуем. Матэр'ялу чакаем.

Знаёмы: Калі зачыняны ў вас культурна-прасьветныя арганізацыі дык гэта ня знача, што ня трэба нічога рабіць; перадусім трэба на нова падняць культурную працу на вёсцы, выпісваючы беларускую прэсу, арганізуючы самаадукацыю.

Скідзельская моладзь, Прозьбу споўнім. Інфармацыі і статут аб залажэньні гуртка ТБШ прышлём.

Янка Каліна; А. Ч. Газэту вышлем. Вершы слабыя, некаторыя матэр'ялы выкарыстаем. Больш чытайце больш апрацоўвайце свае матэрі'ялы.

Быўшы. За прывітаньні дзякуем. З карэспандэнцыі не скарыстаем. Радзім пашыраць сваю беларускую прэсу.

Званар. Калі пісалі вам адарвацца ад кветак і другіх прылад, дык гэта значыць, што мусіце пісаць аб тым жыцьці, якое акружае вас і мовай больш зразумелай.

Літэратурны конкурс.

Рэдакцыя „Нашай Волі“ вызначыла тры нагроды за найлепшае апавяданьне з акрэсу летніх працаў па вёсцы.

Апавяданьні прысылац пад сваім дэвізам з далучаным у запячатаны канверт прозьвішчам і дакладным адрэсам аўтара; на канвэрце таксама павінен быць напісаны дэвіз апавяданьня. Пажадана, каб апавяданьне можна было зьмясьціць у падвале аднаго, найболей 3-х нумароў газэты.

Бяручы пад увагу час гарачай працы на вёсцы, тэрмін прысылкі апавяданьняў перасоўваецца да 1 сьнежня 1936 г.

— „А што-ж там неба? — пустое мейсца... Як мне там поўзаць? І тут мне добра... вільготна, цёпла!

„Так адказаў Вуж свабоднай птушцы замаячаньне ў душы ен разсьмеяяўся.

„І так падумаў: „паўзі ці лётай канец вядомы: ў зямлю ўсё ляжыць ўсё пылам будзець“...

„Ды раптам Сокал устрапянуўся падняўся трохі і па абрывах павёў вачамі.

„Праз шэры камень вада лілася і было душна ў міжгор'і цёмным і пахла гнільлю.

„І крыкнуў Сокал з тугой і больлю сабраўшы сілы.

— „Яшчэ каб ў неба хоць раз падняцца!... Ды ранаў ворага прыціснуў і... захлябнуўся-б маёй ён кроў'ю... О, шчасьце бітвы!..

„А Вуж падумаў: „мо' праўда ў небе так жыць прыемна, калі так раняны нат стогнець“...

„І ён парадзіў свабоднай птушцы: „А ты падсунься на край абрыву і ў ніз кідайся“.

„Цябе мо крыльля яшчэ падымуць і пажывеш ты яшче хоць троху ў тваей стыхіі.

„І здрогнуў Сокал, і слаба крыкнуў, пайшоў к абрыву па вострых скалах па сьлізі камня.

„І падыйшоў ён, расправіў крыльля, грудзьмі ўздыхнуў ён, вачыма блiснуў і ў ніз скаціўся.

„Зламаўшы крыльля, згубіўшы пер'я на сьлiскіх скалах і сам ён хутка як камень падаў.

„Патоку хваля яго схапіла і, кроў абмыўшы, убрала ў пену і ў мора вынясла бурліва.

„А хвалі мора з патурым смуткам сярдзіта біліся аб камень... І не відаць было трупа птушкі ў марскім прасторы...

II.

„Ў сырым міжгор'і, Вуж доўга думаў аб сьмерці птушкі і аб парыве ў даль, у неба.

„І вось ён глянуў ў прастор далёкі, што лятуценьнем галубіць вочы.

— „І што ён бачыў, памёршы Сокал, у пустыні гэтай бяз дна і краю? Чаму такія, як ён, памёршы сваім каханьнем прастораў сініх, душу хвалююць. Што ім там ясна? І я ўсё гэта ўбачыць мог бы, узьляцеўшы ў неба хоць не на доўга.

„Сказаў і хутка скруціўся пругка ў наветра скочыў, вузкай істужкай бліснуў на сонцы.

„Хто век свой поўзаў — ляцець ня можа!.. Забыўшы гэта ён ўпаў, на камень, ды не забіўся, а разсьмяяўся.

— „Вось у чым спакуса палёту ў неба! Яно ў падзеньні!.. Сьмешныя птушкі! Зямлі ня ведаючы, горда яны імкнуцца высока ў неба, жыцьця шукаюць у пустыні сіняй. Там толькі пуста. Сьвятла нямала, але няма там апоры, ежы жывому целу. Пашто-ж ім гордасьць? Пашто дакоры? Хіба каб ім іскрыць тую пустку сваіх імкненьняў, схаваць за імі сваю нягоднасьць для спраў жыцьцёвых? Сьмешныя птушкі!.. Цяпер іх словы не ашукаюць мяне ўжо болей. Я ўсё убачыў жыцьцё і неба Падняўся ў неба, яго я зьмерыў, пазнаў упадак, ды не разьбіўся і ў свае сілы мацней я веру. Хай лягуценьнем жывуць ўсе тыя, зямлю хто моцна любіць ня можа. Я праўду бачу і іх прызывам я не пяверу. Зямля стварыла—зямлёй жыву я.

„І ён скруціўся ў клубок на камні з задаваленьнем.

„Блісьцела мора ў сьвятле срабрыстым і грозна білі аб бераг хвалі.

„Ў іх львіным рове грымела песня, аб гордай птушцы, дрыжелі скалы ад іх udараў, дрыжэла неба ад грознай песьні:

„Парывам сьмелых пяём мы славу!

„Парывы сьмелых—жыцьця крыніца! О сьмелы Сокал! У баю няроўным ты паў разьбітым... Ды яшчэ прыйдуць часы другія — і плямы крыві тваёй гарачай, як іскры ўспыхнуць у жыцьці панурым і шмат запаляць грудзей жаданьнем сьвятла, свабоды!

„Няхай памёр ты!.. Ты ў песьні сьмелых і моцных духам заўсёды будзеш жывой паходняй, прызывам гордых к святлу к свабодзе!

„Парывам сьмелых пяём мы песню“!

Маўчыць апалёвая даль мора, мэлянхалічна плёскаюць на пясок хвалі, і я маўчу гледзючы на Рагіма, які кончыў расказваць мору песню аб Сокале. На вадзе ўсё больш срэбрных плям ад праменьняў месяца... Наш гаршок ціха закіпаіць.

Адна з хваль гульліва ўскачываіцца на бераг і, выклікаючы з шумам, паўзе к галаве Рагіма.

— Куды ідзеш?.. Пшышла! —махае Рагім на яе рукой і яна пакорна коціцца назад у мора.

Мне зусім ня сьмешным і ня страшным здаецца выбрык Рагіма які адухаўляе хвалі. Усё, навокал глядзіць дзіўна — жыва, мякка, ласкава. Мора так уплывова спакойнае, і адчуваецца, што ў сьвежым дыханьні яго на горы, яшчэ не астыўшыя ад дзеннай сьпекі, скрыта шмат магучай, стрыманай сілы. Па цёмна сіняму небу залатым узорам зораў штось напісана урачыстае, чаруючае душу, змучаючае розум салодкім чаканьнем нейкага аб'яўленьня.

Усё дрэмець але дрэмець напружана-чутка, і здаецца, што вось у наступную сэкунду ўсё ўзварухнецца і загудзіць у прыгожай гармоніі нявыслоўна салодкіх гукаў. Гэтыя гукі раскажуць пра тайны сьвету, выясняць іх вуму, а пасьля згасяць яго як празрысты аганёк і ўцягнуць з сабой душу высака ў цёмна сінюю пропасьць адкуль на спатканьне ей зораў пераліўныя ўзоры таксама будуць гучэць дзіўнай музыкай аб'яўленьня.

Пераклаў *Максім Танк*

Калі хочаце каб:

Наша Воля выходзіла акуратна кожныя 2 тыдні, дык прысылайце акуратна падпіску.

Наша Воля сталася тыднёвікам, трэба, каб кожны з Вас здабыў 2-х новых падпішчыкаў.

З УСЯГО СЬВЕТУ

— Ангельскі ўрад вывёў з Міжземнага мора большую частку сваёй флёты (36 караблёў). Гэта новая уступка італьянскім дамаганьням. З выводам ангельскае флёты страціў сілу міжземнаморскі дагавор. Францыя ў зьвязку з гэтым паведаміла Англію, што яна лічыць сябе вольнай ад абавязку помачы Англіі ў разе нападу на яе італьянскае флёты.

— У СССР распачата будова 2 новых дарог для аўтамабільнага руху. Адна з іх будзе лучыць Маскву з Менскам, другая—Маскву з Кіевам. Шырыня дарог будзе 12–16 метраў.

— У Маскве памёр б. Камісар заграничных справаў Юры Чычэрын.

— У Токіо скончыўся судовы працэс удзельнікаў вайсковага бунту ў лютым г. г. 13 ахвіцэраў і 4 цывільных засуджаны на кару сьмерці. У адносінах да вайсковых прысуд сьмерці выкананы.

— У Лёндыне пасьля аднэй вайсковай урачыстасьці быў зроблены замах на караля Эдварда VIII. Замахавец ірляндзець дьзеньнікар Марк Магон арыштаваны. Ён запэўняў, што ня меў замеру рабіць замах на жыцьцё караля, а быў гэта толькі акт пратэсту.

— Французскі парлямэнт прыняў закон аб зьмене статуту дзяржаўнага французскага банку. Законам гэтым банк вырываецца з рук вялікіх капіталістаў і дае права голасу ўсім акцыянерам банку. Далей прынята закон аб нацыяналізацыі вайсковай прамысловасьці, і аб вялікіх грамадзкіх работах. На апошнюю мэту ўрад атрымаў крэдыт да канца году ў суме да 4 мільярдаў франкаў. Гэтым работам прамьер Блюм прыдае вялікае значэньне, бо мэтаю іх зьяўляецца ліквідацыя беспрацоцьця і ўзмацаваньне тэмпу гаспадарчага жыцьця краю.

— У Аўстрыі ўрад Шушніга абвясьціў амністыю для палітычных вязьняў. Выпушчана на волю да 10 тысячаў чалавек. У турмах пазасталося яшчэ 224 палітычных вязьняў.

— Як даносяць з Лёндыну, чарговы ўдар Гітлера ў заграничнай палітыцы будзе скіраваны супроць Даніі. Гітлер хоча адабраць тую частку Шлезьвінг-Гальштыніі, якая паводле Вэрсальскага трактату адыйшла ў 1919 г. да Даніі.

— У Фінляндыі адбыліся выбары ў парлямэнт. Найбольшы лік мандатаў атрымалі соцыялісты, якія будуць найсільнейшай партыяй у новым парлямэнце.

— У Эгіпце каля Каіра 3000 работнікаў аднэй цукроўні дамагаючыся падвышкі заработнае платы забаставалі і абсадзілі будынкі цукроўні. Паліцыя не магла змусіць работнікаў дабравольна выйсьці з фабрыкі. Паслана новы атрад паліцыі і войска ў ліку каля 1000 людзей. У выніку з абедзьвюх старон шмат забітых і раненых. Работнікі выходзячы з фабрыкі зьнішчылі яе абсталяваньне.

— Бэльгійскі парлямэнт большасьцю 125 галасоў супроць 42, прыняў уставу аб амністыі за праступкі падчас апошніх забастовак.

— У паўночнай Італіі павялічылася хваля арыштаў. У Гэнуі арыштавана больш як 100 асобаў за распаўсюджаньне нелягальных антыфашыстоўскіх адозваў. Арыштавана таксама шмат славенцаў, якія абвінавачваюцца ў вядзеньні антыфашыстоўскай акцыі.

— Паміж Англіяй і Эгіптам падпісаны ваенны трактат. Гэтакім чынам Эгіпет зусім вызваляецца з пад залежнасьці ад Англіі.

— З Коўна даносяць, што апошнімі днямі ў сталіцы і правінцыі арыштавана 20 сяброў людовай сацыялістычнай партыі, якая знаходзіцца ў апазыцыі да ўраду.

— У Нямеччыне, ня гледзячы на забароны забастовак, выбухла забастоўка на найвялікшай фабрыцы самаходаў „Опэль". Баставала 10 тысячаў чалавек. Па загаду з Бэрліну жорсткія меры да забастоўшчыкаў ня былі стасаваны. Быў прыняты спосаб угаварываньня работнікаў да ліквідацыі забастоўкі, што больш меньш удалося. З 300 работнікаў, якія не паддаліся 120 звольнена, а 180 арыштавана.

— Як паведамляюць з Бэрліну, Гітлер згадзіўся-б дайсьці да якога небудзь паразуменьня з эўрапэйскімі дзяржавамі на сваёй заходняй граніцы, але хоча мець развязаныя рукі на ўсходзе.

— Паўстаньне арабаў у Палестыне і іх забастоўка ня спыняюцца. Партызанская вайна ідзе галоўным чынам у горах, дзеля чаго ангельская тэхніка зьяўляецца бясьсільнай вясьці барацьбу з дзікай прыродай.

Міжнародны агляд

Абісынская справа ў Лізе Нацыяў.

У першай палове ліпеня адбылася ў Жэнэве сэсія Лігі Нацыяў, скліканая з ініцыятывы Аргентыны.

Прадстаўнік Аргентыны на першым паседжаньні сказаў, што калі Ліга ня зможа даць сваім сябром праўдзівія бясьпечнасьці, дык шэраг дзяржаваў, а ў тым ліку і Аргентына пакінуць Лігу. На гэтым паседжаньні выступіў нэгус Хайле Салассі, які зьявіўся у Жэнэву, каб асабіста, перад ліцом усіх народаў, бараніць справу Абісыніі. Нэгус дамагаўся ад Лігі, ад 52 дзяржаваў, абяцанкам якіх ён паверыў, справядлівасьці і дапамогі. Ён зазначыў, што справа ідзе ўжо ня толькі аб Абісыніі, але аб агульнай бясьпечнасьці, аб агульным міру і аб лёсе самой Лігі. Перад прамовай нэгуса здарыўся выпадак. Калі нэгус увахадзіў на трыбуну, 12 італьянскіх дзяньнікароў пачалі сьвісьцець і трашчаць, але лігавая паліцыя хутка зьліквідавала гэты фашыстоўскі канцэрт, вывалакшы авантурнікаў з залі. Уся ліга спаткала нэгуса і яго прамову авацыяй, але гэта не перашкодзіла на адным з наступных паседжаньняў ухваліць скасаваньне карных санкцыеў супроць Італіі. Ліга прызнала, што яна была бясьсільная спыніць вайну. Ад 15 ліпеня карныя санкцыі ўжо ня існуюць.

Гэтак скончылася спроба Лігі Нацыяў не дапусьціць да збройнага вырашэньня спрэчак паміж яе сяброў. Ліга, утрыманьне апарату якой дорага каштуе народам сьвету, дала яшчэ адзін доказ свайго банкроцтва.

Гданьск і Ліга Нацыяў.

Гданьская справа, якая знайшлася на парадку дня Рады Лігі, выклікала нябывалы ў гісторыі Лігі скандал. Але вернемся крыху назад. У 1933 г. улада ў Гданьску перайшла ў рукі нацыянал-соцыялістычнага сэнату, з прэзыдэнтам сэнату нац.-соцыялістам Грэйзэрам на чале. Гэты сэнат увёў у Гданьску усе „здабычы" гітлероўскага рэжыму і вядзе ўвесь час барацьбу з апазыцыяй, асабліва работніцкай. Нац.-соцыял. стварылі ў Гданьску атмасфэру пагромаў і пачалі ўжо актрыта выступаць у сваей прэсе супроць высокага камісара Лігі Нацыяў Лейстэра, абвінавачваючы яго ў сымпатыях да апазыцыі. Мэтаю гэтых выступленьняў ёсьць пазбавіцца апекі Лігі і далучыць Гданьск да Нямеччыны. Як падае „Кур'ер Варшаўскі", у палітычных кругох Лёндыну мала што ніхто ня сумневаецца, што замах на Гданьск зьяўляецца справай бліжэйшых тыдняў, калі ня дзён.

Прэзыдэнт Грэйзэр зьявіўся ў Жэнэву праз Бэрлін, дзе, як відаць, атрымаў адпаведныя інструкцыі. Уваходзячы ў залю паседжаньня Рады Грэйзэр адпіхнуў стражу, якая хацела спраўдзіць яго карту на права ўваходу і сказаў: ўжо дапраўды найвышшы час, каб нямецкія кулямёты прыйшлі зрабіць парадак з Лігай Нацыяў". Пасьля гэтага Грэйзэр выступіў перад Радай Лігі з прамовай, у якой бясорамна і зычным голасам выкрыківаў слова „дрэк" і законтны як выгукам, што „ужо блізкі дзень, калі ня будзе патрэбна яму удзельнічаць на гэтых паседжаньнях, бо ня будзе да гэтага патрэбы і што гэта іменна ёсьць воля ўсяго нямецкага народу". — Сугнасьць прамовы Грэйзэра зводзіцца да таго, што Ліга Нацыяў зьяўляецца для Гданьска чужой і толькі перашкаджае нармальнаму жыцьцю гораду. Гданьск быў і застаецца нямецкім. Адношаньня-ж з Польшчай, па яго думцы, будуць найляпей рэгуляваць беспасярэдня, бяз ніякіх апякуноў.

Выходзячы з паседжаньня Грэйзэр разьвітаўся з сябрамі Рады Лігі „гітлероўскім падняцьцем рукі", што зразумела выклікала сьмех сярод заграничных дзеньнікароў. У адказ на гэта Грэйзэр паказаў ім язык і прыкладаўшы руку да носу зрабіў нейкі рух пальцамі. Наагул выступленьне Грэйзэра выявіла „гітлероўскую культуру", якой, к слову будзе сказана, гэтак захопліваюцца нашыя нац.-соцыялісты.

Польша і Гданьск.

Апошнія падзеі ў Гданьску і жэнеўскае выступленьне Грэйзэра выклікалі ў Польшчы пэўны непакой. Грамадзкая апінія і прэса лічыць, што Польшча павінна мець цьвёрдыя гарантыі сваіх правоў у Гданьску і што зьмена статуту вольнага гораду можа быць зроблена толькі ў паразуменьні з Польшчай. У Варшаве і іншых гарадох з гэтае прычыны адбыўся шэраг мітынгаў пратэсту, прыняты адпаведныя рэзалюцыі і выпушчана адозва, падпісаная рознымі грамадзкімі арганізацыямі.

Паразуменьне Нямеччыны і Аўстрыі

11 ліпеня нямецкі міністр прапаганды Гэбэльс і аўстрыяцкі канцлер Шушніг абвясьцілі праз Радыё аб паразуменьні гітлероўскай Нямеччыны з Аўстрыяй. Паразуменьне гэтае палягае на тым, што Гітлер, які ўвесь час імкнуўся да прылучэньня Аўстрыі да Нямеччыны, зараз адмаўляецца ад гэтага і прызнае незалежнасьць Аўстрыі. Гэтакім чынам афіцыяльна Аўстрыя пазастаецца незалежнай нямецкай дзяржавай, а фактычна становіцца маральна аднэй з нямецкіх правінцыяў. Палітычнае значэньне гэтага паразуменьня тое, што ліквідуе яно непаразуменьні, якія існавалі паміж Муссоліні і Гітлерам. Муссоліні лічыў сябе апякуном Аўстрыі і пагражаў Гітлеру вайной, калі ён адважыцца захапіць Аўстрыю.

Паразуменьне гэтае сталася фактычна паразуменьнем Нямеччыны з Італіяй. Такім чынам дасягнута згода ў фашыстоўскай сям'і і ў Эўропе выразна абрысаваўся блёк фашыстоўскіх дзяржаваў — Нямеччына, Італія, Аўстрыя і Вэнгрыя, якія стаіць на грунце рэвізыі існуючых граніц і накіраваны супроць антыфашыстоўскага блёку заходня-эўрапэйскіх дзяржаваў. Успомненае паразуменьне зьвяло на ніштo усе высілкі дзяржаваў за одня-эўрапэйскіх утрымаць Італію ў арбіце сваей палітыкі, каб паралізаваць ваенна-захопніцкія пляны Гітлера. У Эўропе стварэецца новая неазначаная палітычная сытуацыя, вельмі прыпамінаючая сытуацыю 1914 году, якая ўносіць у эўрапэйскія справы новую няпэўнасьць.

Угода аб пратоках.

У Монтрэ (Швайцарыя) закончылася міжнародная конфэрэнцыя ў справе Басфорскай і Дарданэльскай пратокі. Аднагалосна прызнана за Турцыяй права ўзбраеньня гэтых затокаў. Ня будзем прыводзіўь пааособных артыкулаў падпісанай ўмовы, а затрымаемся выключна на ацэнцы палітычнага яе значэньня, якое зводзіцца да наступнага. На конфэрэнцыі выявілася два палажэньні. СССР. Францыя і Румынія лічылі, што Чорнае мора павінна быць зачыненым басэйнам чарнаморскіх дзяржаваў, З другога боку Англія, Японія і Баўгарыя цьвердзілі, што мора гэтае нічым ня розьніцца ад другіх і дзеля гэтага ўсім дзяржавам павінна быць дадзена права свабоднага плаваньня. Гэтую тэзу падтрымлівала і Нямеччына, якая афіцыяльна на конфэрэнцыі ня была.

У выніку доўгіх гутарак і спрэчак, прынята тэза савецкая. Гэтакае вырашэньне справы дае савецкай флёце пераважаючае палажэньне на Чорным моры і бясьпечнасьць у выпадку вайны з нечарнаморскай дзяржаваю. Нямецкія газэты з падпісанай умовы выказываюць сваё незадаволеньне.

На Далекім Усходзе,

У Кітаі зноў распачалася хатняя вайна. Паўднёвыя правінцыі Кітаю з цэнтрам у Кантонэ выступілі супроць нанкінскага ўраду і Чан-Кай-Шэка, абвінавачваючы апошняга ў тым, што ён вядзе палітыку паразуменьня з Японіяй, бяз ніякага адпору аддае кітайскія землі і што гэтыя ягоныя ўступкі могуць давясьці да пагібелі Кітаю. Кантонцы заявілі, што яны не зьбіраюцца ваяваць з Нанкінам, але дамагаюцца ад апошняга распачаць вайну з Японіяй за вызваленьне Кітаю, а ў першую чаргу дамагаюцца, каб Нанкін прапусьціў іх войска для барацьбы з Японіяй. Лёзунг збройнай барацьбы з Японіяй выклікаў спачуцьцё ня толькі на паўдні, але і сярод нанкінцаў. Палажэньне Чан-Кай-Шэка сталася крытычным. Аднак апошнімі днямі тэлеграф прынёс весткі, што ўпор кантонцаў супроць Нанкіну заламаўся. Павадыр кантонцаў ген. Чэн-Чі-Танг уцёк на ангельскім вайсковым караблі, а брат яго гэн. Чэн-Вэй-Чо, які, як кажуць, быў арганізатарам збройнага адпору, забіты. Частка генэралаў перайшла на старану Нанкіну. Чан-Кай-Шэк зноў, як быццам, стаўся адзіным дыктатарам Кітаю.

Падзеі ў Кітаі не зьяўляюцца чыста дамовай яго справай. Імпэрыялізм Японіі і некаторых эўрапэйскіх дзяржаваў, сьвядома падтрымліваюць смуту ў Кітаі. Хатняя вайна ў Кітаі выгадная перадусім для Японіі. Яна памагае ёй у правядзеньні захопніцкіх плянаў у Кітаі, што патрэбна Японіі для падрыхтоўкі новай вайн на Далёкім Усходзе. Калі прыняць пад увагу тое, што ў дыплематычных кругох шмат гавораць аб тайным саюзе Японіі з Нямеччынай, дык станецца ясным, што вайна да якой рыхтуецца Японія на Далёкім Усходзе, адразу станецца вайной сусьветнай.

У Гішаніі

Манархістычныя і фашыстаўскія групы, ня могучы пагадзіцца з сваёй паражкай на выбарах, увесь час не заспакоіваліся, стасуючы акты гвалту і тэрору, а ў сакрэце

прыгатоўваючы збройнае паўстаньне супроць законнага ўраду Гішпаніі, якое нядаўна і выбухла.

Пачатая у Гішпанскім Марокко, сярод войск „каляніяльнага легіону", які стлуміў у 1934 г. паўстаньне у Аўстуры. На чале паўстаньня стаў гэн. Франк, ваенны губэрнатар Марокко, знаны правы дзеяч Гішпаніі. Паўстаўшае войска пераехала праз Гібралтар і высадзілася ў Гішпаніі. Заняўшы некалькі гарадоў паўстанцы, пад камандай гэн. Моля, рушылі на Мадрыд.

У Гішпаніі пачалася крывавая хатняя вайна. Як падаюць газэты ў першым тыдні лік забітых перавышаў 20 тысячаў. „Работнік" піша, што для заходня-эўрапэйскай прэсы ня можа быць ніякага сумненьня, што за кулісамі паўстаньня стаіць Італія.

Урад прымае ўсе меры, каб стлуміць бунт. Апрача вернага ўраду войска, флёты і часткі лётніцтва на барацьбу з паўстанцамі паклікана рабочая кляса, якой раздадзена аружжа. Дзеля таго, што з фронту барацьбы надыходзяць супярэчлівыя весткі, цяжка прадбачыць чым можа скончыцца барацьба ўраду з бунтаўшчыкамі. Уся Эўропа пільна сачыць за падзеямі, бо ад вынікаў залежыць лёс ня толькі Гішпаніі, але і ўсёй Эўропы.

Абісынія.

З Абісыніі атрымоўваюцца весткі аб хвалі новай барацьбы супроць італьянцаў. Абісынскія партызанты былі разбурылі адзіную чыгунку, якая лучыць сталіцу з морам. Апошнімі часамі паведамляюць, што на Адісс-Абэбу цаступаюць арміі раса Сэйюма і сына раса Кассы, і што сталіца адцята ад усяго сьвету. Абісынцам спрыяюць дажджы, якія паралізуюць дзейнасьць італьянскага лётніцтва.

З Польшчы

ГЭНЭРАЛ РЫДЗ-СМІГЛЫ— ПЕРШАЯ АСОБА ПАСЬЛЯ ПРЭЗЫДЭНТА.

Старшыня Рады Міністраў ген. Славой-Складкоўскі выслаў усім міністрам і ваяводам пісьмо ў якім гаворыцца, што, згодна з воляй п. Прэзыдэнта, гэнэрал Рыдз-Сміглы, якога Маршал Пілсудскі вызначыў першым абаронцай бацькаўшчыны і першым супрацоўнікам п. Прэзыдэнта ў кіраўніцтве дзяржавай, зьяўляецца ў Польшчы першай асобай пасьля п. Прэзыдэнта Рэчыпасполітай. Усе ўрадаўцы на чале з Старшынёю Рады Міністраў павінны Яму падпарадкавацца і аказываць ганоры.

ЗЬМЕНЫ ВАЯВОДАЎ.

Былы Міністр Ул. Рачкевіч назначаны паморскім ваяводаю на мейсца ваяводы С. Кірціклса, які назначаецца ваяводаю беластоцкім, даселешні беластоцкі ваявода С. Паслаўскі перанесяны ваяводаю у Станіслаў.

КРАКАЎСКАЯ АФЭРА.

У Кракаве арыштавана жонка б. старшыні апэляцыйнага суду Ванда Парылевіч, сястра забітага міністра Перацкага. Арыштаваная, як падае ўрадавы камунікат, абвінавачываецца ў тым, што выкарыстоўваючы свае стасункі і знаёмства брала хабары за свае „інтэрвэнцыі" ў справах падвышэньняў і перанясеньняў судзьдзяў назначэньняў натарыюсаў, прадажы дзяржаве прамысловых аб'ектаў атрыманьня абывацельства, дазволаў на фатаграфаваньне, памілаваньня і г. д.

— 16 ліпеня гэн. Орліч-Дрэшэр, які нядаўна быў назначаны інспектарам паветранай абароны дзяржавы, выляцеў на спатканьне сваей жонкі, якая ехала з Амэрыкі на параходзе „Пілсудскі". Здарылася катастрофа апарат упаў у мора, а гэнэрал і быўшыя разам з ім паўк. Лёт і лётнік капітан Лагеўскі згінулі.

— Звольнены ўрадавец „Убесьпечальні сполэчнай" 6 выстраламі забіў віцэ-дырэктара „Убесьпечальні" В. Госевскаго. Забіты быўшы легіонэр і дэпутат сойму.

— Скончыўся судовы працэс обвінавачаных за крывавыя кракаўскія падзеі. З 44 абвінавачаных 34 асобы засуджаны на розныя срокі турмы да 2 гадоў. 16 засуджаным выкананьне прысуду завешана на 5 гадоў.

— У Варшаве газэтчыкі фашыстоўскай „Фалангі" паранілі нажом праходзіўшага па вуліцы пэпэсоўца б. пасла Дюбуа. Ранены знахадзіцца ў шпіталі.

— Для дэвізовых спраў утварыўся новы орган „Девізовы інспэктарат міністэрства Скарбу". Кіраўніцтва інспэктаратам даручана паўкоўніку С. Маркусу.

— У Перамышлю, на конфэрэнцыі прадстаўнікоў усіх клясавых саюзаў аднагалосна пастаноўлена ахвяраваць сем'ям раненых і забітых у Кржэцовіцах вартасьць 2-х гадзін працы.

— Закончылася забастоўка сельскіх работнікаў у Яраслаўскім павеце Львоўскага ваяв. Работнікі атрымалі ад 20 да 50 проц. падвышкі платы і ўсе вярнуліся да працы

— У Кросьне на фабрыцы „Лён" 400 работнікаў і работніц пасьля 4 тыднёвай акупацыйнай забастоўкі за падпісаньне ўмовы рэгулюючай варункі працы і платы, абвясьцілі галадоўку ў знак пратэсту супроць адмовы фабрыкантаў вясьці перагаворы. Сярод галадаючых былі цяжарныя жанчыны і маткі, якія пакінулі без апекі сваіх дзяцей. Гарадская Рада вызначыла на дапамогу сем'ям бастуючых 500 зл. Пасля інтэрвэнцыі Міністэрства Працы забастоўка, якая цягнулася колькі тыдняў скончылася і работнікі атрымалі 8% падвышкі і прызнаньне дэлегатаў.

З Беларускага жыцьця.

З ВЫДАВЕЦКАЙ НІВЫ. Вышаў з друку зборнік вершаў нашага маладога паэты Максіма Танка „На этапах". На друкі дзень пасьля выхаду зборнік канфіскаваны.

— Выйшла з друку драма ў 3-х актах з жыцьця вясковай моладзі „Лёгкі хлеб" Міхася Машары Выданьне Беларускай Крыніцы". Формат 8°, бачын 63. Цана 40 гр.

— „КАЛОСЬСЯ", літэратурна-навуковы часапіс. Кніжка 3 (7) вышла з друку. Зьмест гэтае кніжкі значна бяднейшы чым папярэдняй.

З ЖЫЦЬЦЯ ТБШ. На адбытым у Вільні 5 ліпеня сходзе ўкамплектавана Галоўная Управа Т.Б.Ш. У склад Управы ўвайшлі апрача старых сяброў гр. гр. С. Паўловіч, р. Грышкевіч, М. Косьцевіч (Васілёк), В. Тумаш і В. Склубоўскі. Склад прэзыдыюму Галоўнай управы наступны: Ф. Стэцкевіч старшыня, М. Кэпель і В. Тумаш—віцэ-старшыні, Фр. Грышкевіч—сэкретар і Р. Шырма — скарбнік.

БЕЛАРУСЫ З ВЫШЭЙШАЙ АСЬВЕТАЙ. Сёлета скончылі віленскі унівэрсытэт з тытулам магістра Язэп Бурак (Сябра Бел. Студ. Саюзу) — факультэт права і грамадзкіх навук і Тодар Ільевіч (вучыўся гімназіі аддзел гісторыі гуманістычнага факультэту).

Гр. Ст. Станкевіч атрымаў тытул дохтара гуманістычных навук.

Карэспандэнцыі

В. КАЎШОВА, Скідэльскае гм., Горадз. У нашым школьным абводзе мы афармілі акцыю за беларускую выкладовую мову ў існуючай польскай школе. І будынак школьны сёлета выканчылі нават сродкамі і рабочай сілай вёскі. Войт адмовіўся заверыць дэкларацыі. Ссылаецца на якійсьці закон адносна права пасьведчаньня гмінаю. Адсылае да натарыюса ў Скідэль, а натарыюс вядома як—дай грошы. Але і гэта яшчэ не бяда: мясцовыя нібы палякі – патрыёты ўзяліся ўсімі сіламі абваліць гэту нашу сьвятую акцыю. Пусьцілі ў ход усе мэтады свае практыкі над беларускімі змаганнямі.

Наша бібліятэка, былшая ад ТБШ. у месяцы ліпні 1935 г. забрана і перадказана „Мацежы школьнай" у Горадні. Ня глядзячы на ўсе нашыя пратэсты нам нажаль нічога не адказалі. Мы зноў зложылі скаргу да Ваяводы і аднача сна да Міністра Асьветы, і чакаем што будзе далей.

Пробавалі мы наладзіць чытаньне беларускіх курсаў у сьвятліцы пры школе: таксама „не вольно". Пытаемся, а што-ж „вольна"? — „Коло млодзежы вейскей", кажуць, „вольно".

З пад БАРАНАВІЧ. Справа школьная ў розных мясцох беларускага насельніцтва выклікае рознае рэха. На абшары баранавіцкага павету ёсьць вёскі, да каторых не даходзяць ніякія беларускія часапісы; там трэба доўга дыскутаваць, што каталік, то яшчэ не канечна мае быць паляком, а праваслаўны—рускім і т. п.

Рэшта вёсак, большая частка агульнае колькасьці, сарвана з абмёршага пункту нацыянальнага і сацыяльнага сну. З зацікаўленьнем чытаюць беларускую прэсу розных напрамкаў; з няменшым заінтэрасаваньнем выпісваюць польскія незалежныя газэты. Сьведамы яны свайго нацыянальнага і сацыяльн. палажэньня; знаюць, што расьце беларуская літэратура, навука і культура, знаюць што няўхільна перад імі лепшая будучыня. Але большасьць з іх уяўляе, што лепшая будучыня настане, як яны кажуць, „сама па сабе", што якія-то героі ў барацьбе задбудуць яе. На запытаньне, ці хочуць свае беларускае школы, адказваюць, што яшчэ як добра было-б, каб дзеткі маглі вучыцца ў сваёй роднай мове, можа больш разумелі-б, не марнавалі-б часу. Калі-ж даецца дэкларацыю, каб выпаўніў той, ці другі, чагось палохаецца, хоць гаворыцца такому, што гэта справа легальная, праўная, ёсьць дабрадзействам дзяржаўнае канстытуцыі для Беларусаў. Зразумела, такія вёскі астаюцца пазадзе ў справе рэалізацыі праваў на сваю школу.

На першае мейсца выступаюць вёскі, каторыя ўжо маюць традыцыю барацьбы за свае нацыянальныя і грамадзкія правы. Бяда, што вока злыдняў ня сьпіць. Гнілыя, здэмаралізаваныя элемэнты ў сваей дзікой цемнаце цешацца з новае магчымасьці „барышу": выпʼем, думае, і пагуляем".

Міма ўсяго ў іншых мяйсцох выпоўніваюць дэкларацыі і, калі войт не зацьвердзіць подпісаў, высылаюць з адказнымі пратаколамі да Школьнага Сэкрэтарыяту ў Вільні

Барановіцкі.

В. ВОСТРАВА. Горача просім Рэдакцыю „Наша Воля" зьмясьціць ніжэй паданую рэзалюцыю прынятую праз сялян в. Востраво Старавейскае вол. яшчэ ў траўні і поданую у газэту „Роботнік" але, з прычын нам не вядомых да гэтуль не агалошанную.

Мы сяляне в. Вострава да глыбіны ўзварушаныя барацьбой кракаўскіх работнікаў і безработных за палепшаньне свайго быту, разумеючы іх слушныя дамаганьні, бо-ж і самыя зносім цяжары сяньняшняга жыцьця: голад, нэндзу і паняверку — гэтым, выражаем сваё найглыбейшае спачуцьцё сям'ям ахвяр і посылаем ім невялікую матэр'яльную помач. Собрана 18 зл. Грошы адослана да Лігі Абароны Праўоў Чалавека і Грамадзяніна ў Варшаве

Сялянін в. Вострава.

— З ЖЫЦЬЦЯ ПЛЫТЧЫКАЎ. На рацэ Нарве, у вёсцы Селянойцы тарнапольскай гміны, Ваўкавыскага павету забаставалі плытчыкі. Да гэтага часу ня было ў плытчыкаў ні салідарнасьці, ні саюзу, які-б іх бараніў перад вызыскам. Купцы самавольна вызначалі зусім нізкія цэны, ня выплачваючы адразу належнасьці. Не адзін плытчык ад надмернае працы на халоднай вадзе набыў сабе хваробы. 22 чэрвеня б. г. плытчыкі, ў ліку каля 300 чалавек, забаставалі, жадаючы падвышэньня заработнае платы да 50% і агульнага падпісаньня калектыўнай ўмовы да канца бягучага году. Дзякуючы салідарнасьці плытчыкаў і гарачаму спагаду вакалічных сялян, пасьля няўдачных правакацыяў, купцы далі падвышку на 40% і падпісалі ўмову. Забастоўка прайшла спакойна. 26 чэрвеня плытнікі прыступілі да працы. Цяпер ужо каля 150 чалавек плытчыкаў злучылася ў прафэсыянальны саюз драўняных і лесавых работнікаў.

Рылюк

ШЧЭНЕЦ, Шчучынскага пав, Газэту Вашу атрымаў толькі № 5. Рэшта нумароў дзесь у солтыса Мікалая Казуна. Ён у нас вялікая шышка, большая чым Ваша цэнзура. Цэнзура канфіскуе толькі адну-дзьве шпальты, а наш солтыс—усю газэту. Хадзіў на пошту — нічога не дабіўся. Пайшоў да войта шукаць справядлівасьці. Войт сказаў прыйсьці са сьведкамі. Лета — праца, усе на палі, ніхто ня мае часу. Пайшоў я ізноў адзін. Войт сказаў пачакаць хвіліну. Я чакаў хвіліну, дзьве, пасьля дзень і другі і цяпер чакаю, а маю газэту на сьмерць зачытвае вялікаўладны солтыс. Бачылі гэта Нікодым Т. і Уладзімір С. Прасіў-бы Вас памагчы мне выдраць з капцюроў солтыса газэту № 7 (8) і 9 (10). Трэба толькі добра панатужыцца, бо наш солтыс вельмі ласы на чужое. Вось і цяпер знаходзіцца пад судом за кражу лясных, гатовых матар'ялаў.

Ільля Ушкевіч.

Вёска ДРАЖЁЎЦЫ Ашмянскаго пав. У нашай вёсцы жывуць беларусы. На палову яны праваслаўныя, на палову каталікі жывуць з сабой не раўнуючы як кот з мышкай. Ніхто ні якіх кніжак ані газэт ня мае і не чытае, хоць праўда што па беларуску ў большасьці чытаць ня ўмеюць, а па польску буквы шмат хто зная, а часам нат і распісацца патрапіць. Праваслаўныя лічаць сябе за „русскіх" а рэшта за „польскіх". І гэтак ужо ў нас вядзецца. Часам ладзяць якое прадстаўленьне, але заўсёды чужое, незразумелае, панскае, што наш самых арганізатараў зацікавіць не патрапіць, а каб у роднай мове калі што зладзілі дык гэтага ў нас няма.

Усёжтакі трэба спадзявацца што наша моладзь апомніцца, прадэрэ свае вочы і пазнае, кім яна ёсьць узапраўды. Замест карт і гарэлкі возьме сваю беларускую кніжку і газэту, каторая пакажа ёй новую сьветлую будучыню.

Кожны беларус павінен умець чытаць і пісаць пабеларуску!

Адказны Рэдактар і Выдавец ВІНЦЭСЬ СКЛУБОЎСКІ.

Друкарня Гандлёва-Вытворчай Каапэратывы, Вільня вул. Троцка 7.